

Értekezéseim iránti rendelkezéseim, megnyugszom, örülök, ha helybenhagyását megnyerték.

Még egy alázatos kérésem: az idezárt két jegyzéken levő könyveket, esedezem, méltóztassék a' Tekintetes Úr az illető helyekről Tek. Fáy és Emich Uraktól átvenni és a többi csomóval leküldeni.

RADVÁNYI VERSESKÖNYVEK.

(Negyedik közlemény.)

A NEGYEDRÉT-ALAKÚ VERSESKÖNYV VERSEI.

1675—1782.

I.

*Ungi lakodalom.*¹

— Gúnyvers 1675-ből. —

1. Ut auceps solet madarakat fogni,
Gracili avena lépvesszűre hinni,
Modulis Sirenis embereket csalni.
In profundum maris meríteni s ölni.
2. Igy Viczmándy Sándor mecum faciebat,
Ki szép mézes szókat nuper mihi dabat,
Ad nuptias fratris, hogy mennék, rogabat,
Nem tudtam in herba quod anguis latebat.
3. Sub specie pulchra engemet elhiva,
Credidi siquidem nem volt nálam tudva,
Quod in talem picem akadjak romolva,
Sed alio modo légyek megtréfálva.
4. Elég az, hogy nékem non erat amicus,
Titkon és nem nyilván fuit² inimicus,
Noha megtréfálni intendebat secus,
Játékosan rajtam hogy esnék dedecus.
5. Et cum iam essemus mindnyájan vígabban,
Funderetur vinum immár szaporábban,
Adest nobis rumor kin minden megdobban,
Clamor velut ignis hamarjában lobban.
6. Bakos Mihály itt van! dicunt, sunt praesentes,
Sok kuruczok véle, contra nos frementes.
Immár mit csinálunk? lássunk, metuentes
Ha leszünk-é avagy erimus pugnantes.

¹ A czím Thalytól való.

² Alatta — áthúzva: erat.

7. Stupefacti omnes kezdének futkozni,
Hinc et inde passim hertelen bujdosni,
Quilibet secreta magának keresni,
Coacta sunt enim kerten kurta futni.
8. Ascenderam quidem én az kemenczére,
Tamquam ad secretum jeles búvóhelyre,
Non curando, hogy por ragad köntesemre,
Sed illinc etiam kerölék kezekbe.
9. Mert mikor ott immár sicut mus in pice
Filelek, gondolván: sum in forti arce,
Eb utoljom pattog, cui dixi: tace,
Hogyha akarsz itten maradni in pace.
10. Contrahebam valde az Gáspár¹ iszákját,
Quod fortius possem összevonni száját,
Sed inflatus malos megtágítja partját,
Non potui bene kapcsolhatni lyukát.
11. És az drabant-ház is plosiones dabat,
Akaratom ellen saepius sonábat,
Néha mint az kigyó, tantum² sibillabat, —
De az rosz szél magnum foetorem edebat.
12. Per strepitum ventris eszekben vevének,
Per odorem venti hamar fellökének;
Inde velut canem engem kiüzének,
Funiculo forti jól megköttözének.
13. Baltaisque³ fortis megegyengetének,
Ex cipata coma sokat kitépének,⁴
In dorsonem peniglen számosan ütének,⁵
Cum disgustu akkor⁶ jól megdöfölének.
14. Az kuruczok erant valde ululantes,
Vígak és jókedvők, super nos ridentes,
Némelyek fogakat ellenünk stridentes,
Béütötték nekünk valóba az lentés.
15. Singuli illorum kész inasok lésznek:
Ex vestibis prompte levetkeztetének,
Nemine cogente szolgálatot tének, —
Quo facto, apud nos kedvet nem lelének.
16. Ekkint lakadalmunk fuit perturbatum,
Noha nem nékik volt convivium structum,
Köztünk ki búvó-helyt non invenit aptum,
Esett hátán,⁷ vállán gravissimum ictum.

¹ Alatta — áthúzva: Balás.² Alatta — áthúzva: tandem.³ Ez az egész versszak a lap szélére van írva.⁴ Felette — áthúzva: Kondor üstökömben sokat kitépének.⁵ Felette — áthúzva: veréssel ötének.⁶ Alatta — áthúzva: engem, penig.⁷ Alatta — áthúzva: hatvan.

17. Egregie post haec rendben állatának,
Ex omnibus bonis hamar kifosztának,
Venaticos tamquam pórázra fogának
Ördög és ebatta! ¹ titulust adának.
18. Némelyek közellünk sunt captivi ducti,
Kuruczoknak sarczot pendere coacti,
Némelyek csak ingyen cito liberati —
Quidam inter ipsos voltanak baráti.
19. Sponsus, globo laesus, fizet 50 tallért
Csicseri Franciscus örömatyaságért,
Dat talleros centum én meg násznagyságért,
Persolvi bis mille ez kis víg lakásért. ²
20. Keseredett szívvel tristis eram valde,
Sok fohászkodással gemendo in corde,
Az én dámáim mert stabant nudo pede,
Egy-egy ingben sírnak, jajgatván abunde . . .
21. Valakik ott voltak nemine excepto,
Pirma, equos vestes amisimus certo;
De sok nyavalánkot hoc unico scripto
Nem irhatom mind le hirtelen ³ profecto. ⁴
22. Feminæus sexus könnyü öltözetben
Másként vulgo dicto: egy-egy hosszú ingben,
Stabant lacrymantes, mint az ludak rendben,
Sok károkat vallván gyémántban és gyöngyben.
23. Tristior sed eram, hogy az mit feltettem,
Qua ratione illuc nagy örömmel mentem,
Már is in quem finem száz aranyat ⁵ vittem,
Mei cum contento végbe nem vihettem!
24. Elmúla éntülem Chorearum saltus,
Kegyes dámáimmal való kedves potus,
Szándékomban feltett venereus actus, —
Mélyre nézve szállott in cor meum luctus.
25. Quod si perfecissem, rabságban esésem
Nem esset tam grave nagy vasviselésem,
Erdőn-mezőn széllyel sok kínszenvedésem,
Szunyog, tetű, muszka marását tűrésem.
26. Sed hoc mihi grave — hijában kell túrni,
Nihil assecutus nagy vasat viselni,
Absque omni lucto sarczot ⁶ is fizetni —
Mivel mente capti szoktanak úgy jární.

¹ Alatta — áthúzva: Labancz ördöglelkő.

² Eredetileg: ez kis lakozásért.

³ Felette — áthúzva: röviden; előtte pedig: egy.

⁴ A sor eredetileg így volt: Nem irhatom mind le, realiter certo.

⁵ Felette — áthúzva: forintot

⁶ Előtte — áthúzva: nagy.

27. Rajtam esett példa apud quosvis rarum,
Mert megesett nékem az saltus damarum,
Keserőre fordult saltus chorearum,
Számban szegett íze certe nuptiarum.
28. Nam contingit rursus új dolog én rajtam,
In captivitate minap hogy aludtam,
Pedites evadunt olyan álmot láttam,
Valde pavefactus el nem szalághattam.
29. Mert iszákom akkor kiszakadt valóban,
Ajtonálló nem volt az darabant-házban,
Vigyázót sem hattam vala az pitvarban,
Mind kiomlott az mit raktam volt a zsákban.
30. Nevem ezelőtt volt nékem *Belleváry*,
De azután léssen tudom Sz . . . svári;
Becsületes fejem nem tudom ha éri,
Proscriptusom miatt pirul orcám bőri.
31. Ezerhatszáz-hetvenöt számban¹
Nyavalyámat irtam egy kisedd házamban,²
Kedveskedő Pönkesd-hava folyásában,
Őrben, az Ung mellett, melancholiámban.³

(A kötet 1—6. lapjain.)

Variánsok. Kiadásunk ugyanazon a kézíraton alapul, mint Thalyé, de azért vannak eltérései; ezeket a Ferenczi-féle változat variánsaival együtt itt adjuk:

1. versszak, II. sor. Thalynál: Gracili h. sracili.
u. o. Ferenczi: lépvesszőket hánni.
III. s. F.: sereniz embereket fogni . . .
2. verssz. I. s. F.: faciebat h. saciebat.
3. verssz. IV. s. F.: légyek h. legyek.
4. verssz. IV. s. F.: Játékosan rajtam hogy esék . . .
5. verssz. (F.-nél 15-dik) I. s. F.: vígabban h. vígobban.
II. s. F.: Funderetur h. funderebar.
III. s. F.: Adest nobis rumor h. novus rumor.
IV. s. F.: hamarjában h. hamarsággal.
6. verssz. (F.-nél 16-dik) I. s. Th.: Dalos Mihály.
II. s. F.: contra nos frementes h. contra nos ferentes.
III. s. F.: mit csináljunk? lássuk mi, timentes.
IV. s. F.: Ha veszünk-é avagy erimus potentes?
7. verssz. (F.-nél 17-dik) I. s. F.: kezdének futkozni h. kezdénk mi futkosni.
II. s. F.: Huc et illuc . . .
u. o. Th.: hertelen h. hirtelen.
IV. s. F.: Coacti sunt quidam kertre, kurta (?) menni.
8. verssz. (F.-nél 18-dik) III. s. F.: Non currendo . . . köntösömré.
IV. s. F.: Sed etiam illinc kerülék kezekre.

¹ Előtte — áthúzva: ötven.

² Eredetileg így volt: házban.

³ E sor felett — áthúzva: Tisza-Örmény nevű falu határában.

9. verssz. (F.-nél 19-dik) I. s. F.: Mert mikoron immár . . .
II. s. Th. és F.: Fülelek . . .
III. s. F.: Én utoljom . . .
IV. s. F.: Hogyha itten akarsz . . .
10. verssz. (F.-nél 20-dik) I. s. F. és Th.: Balás² iszákját.
III. s. Th.: malos h. malis; F.: malus meg-
tágitván . . .
IV. s. F.: kapcsolhati lyukát h. bekapcsolni
száját.
11. verssz. (F.-nél 21-dik) I. s. F.: És az darabant-ház pulsionem dabat.
II. s. F.: Nem tarthattam veszteg, tantum
strepitabat.
u. o. Th.: Noha mint az . . .
IV. s. F.: Néha, mint a kigyó, tantum sisillabat.
12. verssz. (F.-nél 22-dik) I. s. F.: vevének h. vövének.
II. s. F.: Per odorem ventris hamar fellelének.
III. s. F.: kiüzének h. beüzének.
14. verssz. (F.-nél 23-dik) I. s. F.: valde h. alte; ululantes h. ejulantes.
II. s. F.: Vigok s jó kedvűek . . .
III. s. F.: Fogait némelyek contra nos stridentes.
IV. s. F.: Beütteték nekünk valóban a lentest.
15. verssz. (F.-nél 24-dik) III. s. F.: tének h. tőnek.
16. verssz. (F.-nél 25-dik) I. s. F.: Ekként . . .
II. s. F.: Noha nem nézik volt . . .
IV. s. F.: Érzett hátán . . . utum (?).
17. verssz. (F.-nél 26-dik) I. s. F.: rendben állatának, h. reánk találának.
IV. s. F.: Laboncz, ördögglekü . . .
u. o. Th.: Laboncz, ördögglekő!
18. verssz. (F.-nél 27-dik) I. s. F.: közellünk h. közöttünk; captivi h.
captive.
u. o. Th.: közellünk h. közöllünk . . .
II. s. F.: sarczot h. saczakot.
III. s. F.: ingyen h. könnyen.
IV. s. F.: Quidam h. quorum.
19. verssz. (F.-nél 28-dik) I. s. F. és Th.: 50 h. ötven.
IV. s. F.: Persolvi h. persolvam.
20. verssz. (F.-nél 31-dik) III. s. F.: Az én dámáimért, stabam nudo pede.
21. verssz. (F.-nél 29-dik) I. s. F.: nemine h. nemini.
II. s. F.: Pirma h. arma; amisimus h. amis-
simus.
III. s. F.: nyavalyánkat in unico scripto.
IV. s. F.: sem irhatom mind le realiter certo.
22. verssz. (F.-nél 30-dik) I. s. F.: Feminens h. faemineus; Th.: foemi-
neus.
u. o. F.: sexus h. secus.
II. s. F.: Másként h. mansit.
u. o. F.: hosszu ingben h. F. és Th.: tatár-
ingben.
III. s. F.: lacrymantes h. lachrymantes.
IV. s. F.: De az jó, kár nem lött a középső
résben.
23. verssz. (F.-nél 32-dik) I. s. F.: feltettem h. feltöttem.
III. s. F.: Már is h. mecum . . .; aranyat h.
forintot.

¹ Thaly kiadását l. az Irod. és műveltség-tört. tanulmányokban, Bp. 1885;
— Ferencziét a Vásárhelyi daloskönyvben. Bp. 1899.

² Thaly megjegyzi, hogy utóbb »Gáspár«-ra igazítottot.

23. verssz. (F.-nél 32-dik) IV. s. F.: Sed mecum contestust mégis nem tehettem.
25. verssz. (F.-nél 33-dik) I. s. F.: Quam si percepissem, rabságra is essem.
II. s. F.: nem h. non.
u. o. Th.: esset h. esett.
IV. s. F.: muszka h. musca; Th.: musqua.
26. verssz. (F.-nél 35-dik) I. s. F.: hijában h. hiában.
II. s. F.: assecutus h. assequutus.
III. s. F.: Absque omni lucro ily sacsót fizetni.
IV. s. F.: úgy h. így.
27. verssz. (F.-nél 36-dik) II. s. F.: nékem h. nekem.
u. o. F.: saltus h. amor.
III. s. F.: keserőre h. keserűre.
u. o. F.: saltus h. salus.
IV. s. F.: Megemlegethetem tempus nuptiarum.
28. verssz. (F.-nél 37-dik) I. s. F.: rursum h. rursus.
III. s. F.: evadunt h. invadunt.
IV. s. F.: el nem szaladhattam h. magamat elsz. . . . . m.
29. verssz. (F.-nél 38-dik) I. s. F.: nem h. sem.
IV. s. F.: az mit h. a mit.
30. verssz. (F.-nél 39-dik) I. s. F.: Belleváry h. Bélavári.
III. s. F.: Becsületes h. becsületét.
IV. s. F.: Mert postscriptum miatt pirult . . .
31. verssz. (F.-nél 40-dik) II. s. F.: Nyavalyám irtam meg egy kisedet házban.
III. s. F.: pönkesd h. pünköst.
IV. s. F.: Tisza-Örmény nevű falu határában.

II.

Az Világhoz Szabott Ének.

- Visszajár az idő az világ elfordult,
Az ég mindenestől az föld alá szorult,
Tenger az egeknek homályába borult,
Még ilyen nagy csoda nem hallatott sehült.¹
- Csillagok az földön, vadak égen járnak,²
Halak az erdőben fák alatt sítálnak,³
Kősziklák vízeken kedvekre uszkálnak,
Az levegő-égben gályák hajózkálnak.
- Vert viszen veretlent, vak épszemőt vezet,
Sánta futhat jobban, ép láb mankón mehet,
Rák jó lovat kifut, bolha vaját gyölthet,
Ha már pór és paraszt nemessel feltehet.
- Egér vadmacskát fog, galamb ölyvet kerget,
Űrge fog rákokat, czinege sast mellyeszt,
Kappan gerint eszik, bárány farkast emészt
Szúnyog zúgásától⁴ teve szenved nyögést.

¹ Thaly kiadásában: sohült.² Utána — áthúzva: halak az erdőben, fa . . .³ Thalynál: sétálnak.⁴ Th.: zúgásából.

5. Kövi-hal vidrát rág, legyek fognak fecskét,
Tyúkfli kányát elkap, beteg doctort gyógyét ¹
Kígyó gólyával él, méh prédál nagy medvét,
Az rongyos czifrán jár, kopasz festi fejét.
6. Az poros útakon kompon hajózkálnak,
Hajósok vizeken fa-taligán járnak,
Békó penget ² az szép szabadságnak,
Az rabság ott sítál, hol tetszik magának.
7. Az tenger porrá lesz, Aethnán megfagy a tűz,
Hajós maga után Dunán nagy csapást űz,
Ha kard sisakot ront, ptrücsök darázst elűz,
Balsamumnál kedvesb ama rüt vargabűz.
8. Az szabó törvényt ³ szab, timár armálist ír,
Mint az pudli farka olyan az nemes vír,
Kovács bocskort csinál, ötves nagy vasat vér, —
Mind az kettő, higyjed, egy jó batkát nem ér!
9. Varga varr tanácsot, a szűcs megcsinálja,
Az ország törvényét takács magyarázza,
Gombkető és borbély azt deliberalja,
Bolond ember azért valaki megállja.
10. Csiszár, csizmazia az Tripartitumot ⁴
Talpbőrrel ⁵ foldozza az nagy decretumot,
Bárdal faragja ács privilegiumot, . . .
Hát ki becsúlje meg az ily statutumot.
11. Az pór itt elébb ül az úri rendeknél,
Az ultimus status feljebb az elsőnél,
Jobbágy bírságot vét urára ezeknél,
Ama fűzfa-polgár kedvesebb nemesnél. ⁶
12. Mennyi bátorság van polgárok szívében,
Hány réf okosság ⁷ polgárok fejében,
Mennyi igaz garas prókátor zsebében:
Annyi igazság van ezek törvényében!
13. Mint szekér ⁸ hat ökret, hintó hat lovat húz,
Nyúl mint agarat űz, szarvas úgy ⁹ vadászt nyúz,
Vagy mint márványkőből lehet fekete tyúk,
Úgy érti a dolgot az ultimus status!

¹ Th.: gyógyít.

² Th.: Békót penget (lába).

³ Th.: törvényt.

⁴ Utána — áthúzva : talpbőrrel.

⁵ Th.: talpbőrre.

⁶ Előtte — áthúzva : ezeknél.

⁷ Th.: okosság van.

⁸ Ez a szó sokkal későbbi betoldás; alatta — áthúzva : ökör.

⁹ Ez a szó is későbbi betoldás.

14. Disznónak az moslék, nem az finum gyömbér!
 Agg ebet sem illet festett hintószekér.
 A szamár hátára arany-nyereg sem fér . . .
 Vedd jó neven eztet, a ki vagy nemes vér.

(A verseskönyv 7—9. lapjain.)

III.

Más.

Egyetlenegy kincsem az én életemben,
 Elhittem magamban hogy te vagy egészen.
 Én is hogy szeretőd vagyok s lések néked,
 Bizonynyal igaznak aztat nékem higgyed.
 Nagy fájdalmára van mindenkor lelkemnek,
 Ha ízetlenségét látom személyednek;
 Tégedet becsúlnem és néked szolgálnom,
 Az nékem örömem és nagy kívánságom.
 Azért esköszem is s tréfát nem beszélek,
 Hogy tégedet tiszta szivemből kedvellek.
 Teljes igazságot bús elmémnek érzem,
 Naponként előttem tégedet szemlélnem.
 Talán azt gondolod mostan, hogy tartatnál
 Legalábbvalónak akárhol másoknál.
 Kurvaság, latorság s tisztátalan élet,
 Csak nem is illetett soha meg tégedet.
 Nem voltál s nem is léssz, azt jól tudja minden,
 Rakva csalárdsággal és gonosz erkölcsben.
 Azt soha lelkedírt kérlek ne is véljed,
 Hogy akármint légy elállok mellőled.
 Ha rám fordulását látom szemeidnek,
 Az vidítja bágyadt ereit testemnek.
 Épen lehetetlen, én túlem megvalloom,
 Az te személyedtől messzire távoznom;
 Hogy még néked szörnyő ellenségéd lések,
 Azt ípen kövessed te elmédből — kérlek.
 Olykor ha történék túled távol lennem,
 Az csaknem az sírban temeti el életem.
 Az földiek között szélnél is Vénusnál
 Méltán mindenkéül te mondattathatnál.
 Nálad vert magának örökösen helyet
 Józan jámbor élet, tisztaság, becsület!

(A verseskönyv 10—11. lapjain.)

IV.

1. Levelet küldenék az én édeskémnek,
De követem nincsen, a kire bízhatnám
Madártúl küldeném s azokban is vagyok
Titovázó erkölcs és oda nem vinné . . .
2. Sastúl elküldeném, — s az is ragadozó,
Prédának erőlvén, mindenütt mulatna,
S egy¹ az én levelem kesedelmeskedne,
S az én édeskémnek kezéhez nem menne.
3. Rárótúl küldeném, — tudom, sebesen jár,
Súgnak ő szárnyai, vadludakot látván,
Feléjek sietvén, — hamarébb érhesse,
Az gyomrát húrokkal osztán megtúlthesse . . .
Igy az én levelem kesedelmeskedne,
S az én édeskémnek kezéhez nem menne.
4. Hollótúl küldeném, — s az is igen torkos —
A hol dögöt látna, mindenütt mulatna,
Jóllakás kedvéért mellé leszállana,
S az én édeskémnek kezéhez nem jutna.
5. Szarkátúl küldeném, — s az is igen csalfa,
Valahol kit látna, mindent kivallana ;
Igy az én levelem késedelmeskedne,
S az én édeskémnek kezéhez nem menne.
6. Szajkótúl küldeném, — s hasonló czigányhoz,
Előbb-tovább menne, mindent kifecsegne,
S így az én levelem késedelmeskedne,
S az én édeskémnek kezéhez nem menne.
7. Rigótúl küldeném, — s az igen csacsogó,
Fáru-fára szállván mindenütt csacsogna ;
Igy az én levelem késedelmeskedne,
S az én édeskémnek kezéhez nem menne.
8. Mihecskét küldenék, — s ez is késedelmes,
Hol virágot látna, mindenütt leszállana²
S az ő módja szerint magát megterhelné,
S az én levelemet édeskémhez nem vinné.³
9. Vagyon kéményemben egy kis kormos fecském,
Az lészen énnékem igaz követecském,
Mert ő neki sebes szárnyaeskái vannak,
Reptiben jóllakik, semmit ő nem mulat.
10. Kérlek azért fecském, vidd el levelemet,
S az én édeskémnek mondd üzenetemet.
Tudom, jó hajnalban hozzája érkezel,
Ablakjára szállván, kezded énekedet.

¹ Thalynál: így.² Thalynál: leszállna.³ U. o. S az én édeskémhez levelem nem vinné.

11. Jól tudom, még ágyban talárod te őtet,
 És szép énekeddel te felébresztheted.
 S ha kérdi, mint vagyok? mondd szolgálatomat,
 S hogy szívemet¹ fojtja keserves búbanat.

(A verseskönyv 12—14. lapjain.)

V.

Más.

1. Óh kegyes szem, ily kegyesen ha reám tekintetsz,
 Mit akarsz? Talán titkosan szerelmet jelentgetsz?
 Vagy próbálsz és csak hitegetsz?
 Vagy szerelmedre integetsz? . . .
 Elég, hogy kesergetsz!
2. Ráró-szemed ragyogása ha csak multságod, —
 Keress nálam időtűltő nyájas társaságot!
 Jót találsz itt multságot,²
 Ha te kívánsz valóságot;
 Találsz társaságot!
3. Nem kell abban kételkedni, tud szívem szeretni,
 Az hű szívnek érdemesen hűséggel fizetni.
 Nálam tréfa, kedvetlen zaj,
 Öröm, vígság olykor is jaj —
 Szerelmedért nem baj!
4. Talál nálam te szerelmed mindenképen társra,
 Nyíllal fegyverkezű szemed talál itt is másra.
 Ha próbálsz: próbállak én is;
 Ha szeretsz,³ szeretlek én is;
 Játszol — játszom én is!
5. Azért ezt is tudva, kövesd, mi szívednek tetszik;
 Játszom én is, ha szerelmed szerelmemmel⁴ játszik.
 Ha te kívánsz valóságot, —
 Találsz itt állandóságot
 Igaz társaságot.
6. De kérlek szeretni ne kezdj, — vagy kezdj valósággal,
 Vagy éljen, — vagy vesszen szív⁵ hív állandósággal.
 Mert bolond csak reménységért,
 Ki úgy⁶ mint eb az árnyékért —
 Valót hágy valótlanért!

(A verseskönyv 14—16. lapjain.)

¹ Thalynál: szívemet.

² Utána — áthúzza: ha nem kívánsz.

³ Előtte áthúzza: szívet.

⁴ A kéziratban tollhibából: »szerelmeddel« áll.

⁵ Thalynál: a szív.

⁶ Alatta — áthúzza: tőr.

VI.

Más.

Látom szívem kínját, hogy csak szaporítod,
Szerelmedre hajlott fejemet nem szánod,
Tudom lesz oly idő, szívem, azt még bánod,
Azon hívségemet lelkem megóhajtod.

Rabod vagyok láttad, gyenge lilionszál,
Az te hív szolgálóra ostort bocsátottál,
Tömleczebe vetettél, meglánczoltattál,
Hegyes tőrrel verted bús szívemet által.

Mi haszna édesem, erőlsz halálomnak,
Gyönyörű virágom nagy bujdosásomnak,
Készítetted méz gyanánt mérget italomnak.
Szán(j) meg szép szivedért ne légy oka annak.
Hordozta . . .

(Töredék. A verseskönyv 16. lapján.)

VII.

1. Minap egy szigeten bajos utazással,
Mintha tévelygenék hosszas bujdosással.
Nagy félelmem örömmel,
Gondos elmém jó kedvessel
Sok-sok bajvívással s ütköztvén egymással.
2. Hova tévelygettem szívem elbúsulva,
Mert feltett szándéka már tüle elmula,
Kezde szegény törekedni,
S mint gerlicze keseregni,
Hogy ide fordula s miként tegyen rúla.
3. Bár nehéz kintelen szerencsétül várni,
Talán így akarta az szélvész meghánni,
Méltó szépért s jóért jánni,
Az kegyesért veszélyt látni,
Sokat kell próbálni s nem kell aztat szánni.
4. Nyerit kedves lovam járván az szigeten,
Mintha jelentené jó hálás lesz ebben;
Beteljesedék a szándék,
Meglesz az szíves ajándék,
S öröm is szívemben s nevelt bús szívemben.¹

¹ A kéziratban erősen át van húzogatva ez a versszak.

5. Folynak az órák is mulandóságokkal,
Az nap is, mint másszor, tart hosszabbnak sokkal,
De így szenved az igaz szív,
Ki maga kegyesihez hív,
Sok változásokkal, hányódik habokkal.
6. Nyughatatlanságban már így tusakodom,
Hol jót s hol örömet — elmémet fárasztom;
Jegyét látom szerelmeknek,
Szavát hallom kegyeseknek,
Szigeti szálláson, s lón vígasztalásom.
7. Hogy kezdjem beszédim ily nagy örömemben,
Mert változást érzek minden tetememben;
Már édesem előttem áll,
Egyenesen ölembe száll,
Kegyes tekéntetben, Vénus-öltözetben.
8. Hozott az Úr-Isten kit szívem sóhajtott,
Ez szigetes helyen ezerszer óhajtott,
Nyujtsd ki hozzám karjaidat,
Engedd piros ajakidat,
Kit szerencse hajtott s ne legyen elszalajtott.
9. Ezer áldásokkal édesem köszöntlek,
S ezer meg-meg ezer csókokkal illetlek,
Enged szívem személyedet,
S ne titkold el szerelmidet,
Tudván, hogy kedvellek s szívesen szeretlek.
10. Áldott légy szerencse, ki ily jót szerzettél,
Ez szigetes helyen öröme vezettél,
Itt van párja életemnek,
S elnyert célja bús kedvemnek,
Noha hitgettél, de jóval fizettél.
11. Dicsekedjék kiki maga szerelmével,
Maradjon magának jó szerencséjével;
Éljen az én galambocskám,
Vénus-módra nyílt rózsácskám,
Éljen egészséggel s vélem kegyesivel. Vége.

(A verseskönyv 17—19. lapjain.)

VIII.

Más.

1. Itt vagyok én igaz szolgád, kegyességed rabja,
Kinek szívét sebesíti szerelmednek nyila,
Hanem segíts s nem könnyebbíts,
Rám nem tekints s meg nem enyhíts,
Tapasztalván léssen éltem elfogyása.

2. Sok helyen már orvosságát fel s alá kerestem,
Remélvén sebesült szívem talán enyhíthetem,
De csak látom, tapasztalom,
S jaj, megvallom, nem találok
Sohul, mert egyedül tőled sebesedtem.
3. Tisiusnak nem nehezebb szíve szakadása,
Mert elfogyván ugyancsak van annak újulása,
Nincs fogyása s újulása,
Jött kínzása s óhajtása,
Nem szűnik szívemnek titkos seb romlása.
4. Való ugyan igen méltó kegyességed arra,
Sőt ha magam te éretted adom is halálra,
S mind ott s mind itt csak mind semmit
S úgy tartom, hogy mert nincsen mit,
Elégséges léssen adnom hál'adásra.
5. Achillesnek de engedd meg példáját követnem,
Az hol szívem megsebesült oda visszatérnem,
Rád tekintvén s könnyebbítvén,
Megsegítvén és enyhítvén,
Sebesítő nyíllal sebemet megkennem.
6. Nem is hiszem, mert jól tudom, hogy vad Libiában,
Születtettél tigriseknek mérges barlangjában,
De csak kínozz, halált okozsz,
Éltemtől foszsz, koporsót hozsz,
Igaz hűségemért temetsz föld gyomrában.
7. Hagylak azért szabadosan s éltemmel s kedvemmel
Az mint tetszik csak úgy bánjál velem és sebemmel,
Ha kínozz is, ha enyhítsz is,
Ha megölsz is, kegyelmezz is,
Én csak rabod vagyok sebesült szívemmel.

(A verseskönyv 19—20. lapjain.)

IX.

*Néhai Tekéntetes Nemzetes és Vitézleő Iffibbbik Keczczer¹ Sándor Uram
halálárul való Versek.*

1. Nézd kis zászlócskáját az árva legénynek,
Kit ifjabb Keczer Sándornak² neveztek,
Ki fia vólt lipóczi Keczer Menyhartnek³
Legkisebb szolgálja az magyar nemzetnek.

¹ Thaly kiadásában: Vitézleő . . . Keczer. A kéziratban végig Keczczernek van írva e név, de mert helyesen Keczernek kell írni, a továbbiakban mi sem ragaszkodtunk a cz. kettőztetéséhez.

² Az idősb K. S. 1705—1711-ig Rákoczi consiliarius és főhadi biztosa volt. V. ö. Thaly Irod. s műveltségtört. tan. 365. l.

³ Thalynál: Menyhértnek.

2. Születése után másfél esztendővel
 Nevelkedett messzi édes szüleivel¹
 Erdély országában, testvér véségével —
 Bátyjai mindketten esvén el fegyverrel,
3. Harmadik az árva, ki itt temettetett,
 Idegen nemzet közt ki sokat szenvedett.
 Már téz² esztendeje múlt, hogy fegyvert viselt.
 És végtire³ dragonyok közt lieutinantságra ment.
4. Az gonosz szerencse eztet érdlette⁴
 Eő⁵ zászlótartóját ellene ültette,
 Hogy magyar lieutinantja — gonosz néven vette:
 Vitézi mód szerént kimentek fegyverre.
5. Mindenható Isten eztet úgy rendelte,
 Keserves éltinek⁶ hogy ez légyen vége,
 Már tovább idegen s bátyja ne üldözzön,⁷
 Ki jószágát bérván⁸ sokat kesergette.
6. Ez vólt egyik oka megületésének⁹
 Mivel pörölkedvén jelen nem lehetett
 Compagníájával, honnéd ez eredett,
 Vitézül hogy ketten bajra kimentenek.
7. Harcznak mint lesz vége? — csak az Isten tudja,
 Verseknek írója ezt meg nem írhatja,
 Mivel maga kizsúl kimenni bajnokra,
 Ki magát Istennek kezébe ajánlja.
8. De akár mint essék, kész az viadalra,
 Mivel az vitéznek vitézség próbája.
 Ez bajviadásnak nem eő szerű¹⁰ oka,
 De hivataljának megfelelt, mint tudta.
9. Ha mindkettű¹¹ meghal, te ne kárhoztassad,
 Ha ez nem virtussal gyűzetett¹² tudhassad,
 Mert jobbal ezelűtt¹³ ez szembe ment s állott, —
 Isten akarhatja, most hogy hozon vakot!
10. Isten gazdagságra eőt¹⁴ nem rendelte,
 Mivel szép jószágát tüle elvitette,
 Parasztnak kapára nem is teremtette,
 Nemesnek születvén fegyverre vezette.

¹ Th.: szüleivel.² Th.: tíz.³ Th.: végre.⁴ Th.: irigylette.⁵ Th.: ő.⁶ Th.: éltének.⁷ Th.: üldözzön.⁸ Th.: bérván.⁹ Th.: megületésének.¹⁰ Th.: ő szerző...¹¹ Th.: mindkettő.¹² Th.: gyűzetett.¹³ Th.: ezelőtt.¹⁴ Th.: ötet.

11. Ne étéld¹ meg tehát, zászlóját ki látod,
Ne kárhoztasd szegényt, ha okát nem tudod,
Az vitézek között máskép nem lakhatott,
Jószágot pediglen tudd, mért nem bírhatott.²
12. Koldúlni szégyen volt, virtus nem engedte;
Mít tudott hát tenni? Elméd jól megértse.
Az Isten kegyelme lelkinék engedte
Menyországot bénni s testit³ eltemette.
13. Bajra kimentenek Veszprém vármegyében,
Véghely Pápán innen egy szép zöld helyiben.
Feküdtek jóllehet kvártélyban ez télben,
Kis Kemenyes alatt az Vas vármegyében.
14. Az ezerhatszázban hatvankilenczesben,
Pünkesd-nap⁴ születvén Sáros vármegyében,
Az ezerhatszázban kilenczvenkettesben
Meglövellék pünkesd előtt csőtörteken.
15. Itt fekszik egy árva, itt eltemettetett,
Ki idegen földön sokat járt s szenvedett,
Ez regveli órán már megmenekedett,
Istenhez nagy bátran mennyben fölperedett.
16. Ez jó tétéménért fizetütek légyen.
Tenéktek mindnyájan az Jehova-Isten;
Békességet nektek e földön szerezzen,
Azután pengigen részttek mennyben légyen. Amen.

Valedictio funebris.

1. Ez bevett szokása az érégy⁵ halálnak,
Hogy eő⁶ ez világon lévő állatoknak
Kit okos s oktalan nevezettel bénnak,⁷
Nem kedvez, de inkább lest hány eő⁸ útjának.
2. Lest hány — mondom — nekik⁹ szüntelen utánok,
Azért hogy iszonyú torkában jutnának,
Az holott nincs helye semmi vigasságnak,
Vagyon de keserves szomorúságának.
3. Innéd mesterségét sok részekre osztja,
Mert nemcsak egyben áll elgondolt fortélyá,
A melylyel az embert birtokában hajtja,
S kedves életjítül viletlen megfosztja.

¹ Th. : itéld.

² Th. : bírhatott.

³ Th. : testét.

⁴ Th. : Pünkösd.

⁵ Th. : írégy.

⁶ Th. : ő.

⁷ Th. : bírnak.

⁸ Th. : ő.

⁹ Th. : nékik.

4. Nem ad olyan módon való szabadságot,
 Mindennek, mint József . . .¹ adott vólt,
 A ki fiaitul s világtul búcsúzott,
 Ágyában fekvén szép csendesen meghólt.
5. Mert gyilkosság által szakaszt ki sokakat,
 Mint Abelt és Abnért, Mérnek az eő² fiát;
 Egyebekre pedig küldi az hadakat,
 Kiknek fegyverekkel ületi³ azokat.

(A verseskönyv 21—26. lapjain.)

BAROS GYULA.

KAZINCZY »SZÉPHALOM ÉS HÁZI DOLGAIM« CZÍMŰ FELJEGYZÉSEI.

— Írtam ezt 1810. Decemberben. —

Ez a' Praedium, akkor midőn az atyám osztályrészben átalvete, kevés házból állott. Az Atyám benne egy Serházat és a' Serházzal általellenben a' Bozsva bal partján egy házhelyet 's azt birta a' hol most Szakszon lakik. Hericznek nem vala egyebe egy nyomorúlt viskójánál, mellyben italt árútatott. A' Malmot ketten bírták közösen. A' Regmeczi más két nemes birtokos Daczó Pál Ur és Molnár . . . , nem csak nem bírt semmit a' Praediumban, de csak erdejét, az úgy nevezett *Ligetet*, sem használta; és ez világos jele, hogy a' Praedium nem Alsó-Regmeczhez tartozó Diverticulum, hanem külön határú birtok. Látni ezt a' Daczó József ellen 1775 táján folytatott Violentiális Peréből a' triumphált Anyámnak, mellynek authenticált Inquisitiójiban azt vallják a Tanúk, hogy ezen *Praedialis Liget nevű* erdőben Kazinczy és Hericz Urakon kívül senki más nem bírt. Jól emlékezem, hogy az Atyám azt sem engedte meg soha a' Regmeczi Bírónak, hogy itt jurisdicziót gyakoroljon. Azonban ez az Anyám özvegyi birtoka alatt lassan lassan becsúszott, nyilván azért, mivel az itt lakók Bírói hatalom nélkül nem élhetnek, 's magokat Bíró-választással 's tartással, kevés számokra nézve terhelni nem akarták. — Hogy ezen Praediumban több volt a Kazinczy jus mint a' Hericzé, megtetszik onnan, mert az erdő-biroság, mint potior jusa mindég a' Kazinczyaké volt, mellyről familiám levelei közt láthatni egy Hericz Márton által 17 . . . ben subscribált Tractátust.

§. 2. A' helyet, mivel pusztán állott, sokféleképen hívták. Egyik neve *Eresztvény* volt, másik a' *gaznál* (mint Rómában *ad aquas*), harmadik a' *Malomnál*, 's Isten tudja mi egyéb. Tót neve leginkább *Pri-Mosztu* (a' hídnál). Az atyám és anyám a' Serházról adtak neki nevet, 's midőn embereiket ide kiküldötték, úgy adták parancsolataikat hogy a' *Serházhoz* menjenek ki; 's ez a' név mostanig is fenn maradt. Én elébb Prenesztének akartam elnevezni; végre 1794-ben szüret után egy ágast állítottam fel ott hol most a' kút vagyon közel a' Szakszon sövényéhez, mellynek táblájára e' szókat írtam: »ABAUI VÁRMEGYE. PRAEDIUM. SZÉPHALOM. 1794. Ez a' tábla elavúlt, 's 1808-ban